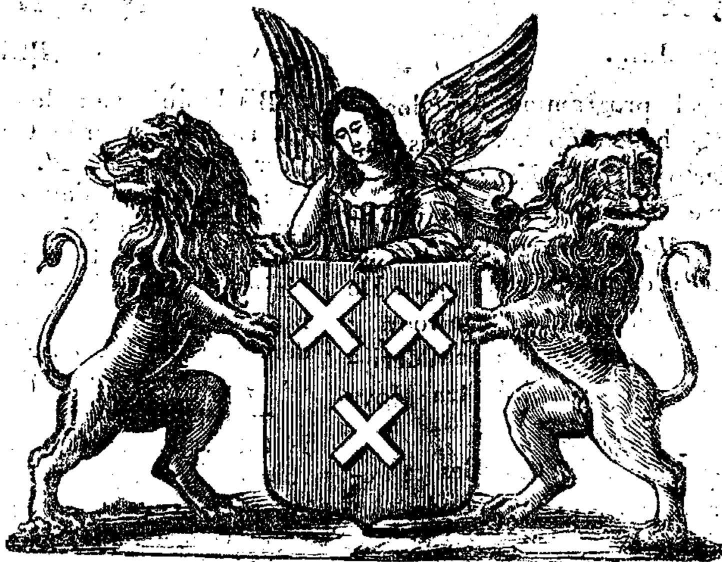
N°. 89. 1846.

BREDASCHE COURANT.

STAAT- LETTERKUNDIG EN WETENSCHAPPELIJK

NIEUWS- BLAD.

Donderdag 30 Julij.

FRANKRIJK.

PARIJS, den 27sten Julij.

De heer *Guizot* heeft den 26sten Julij, op een feestmaal hem door de kiezers van Lizieux aangeboden, eene redevoering moeten hebben gehouden, waarin hij vermoedelijk zijne staatkundige gevoelens aan zijne committenten zal hebben blootgelegd. Men ziet hier met eenig verlangen deze rede te gemoed.

De onderscheidene fractien der oppositie hebben thans eene leus gevonden, om zich onderling te verstaan, en de kiezers der behoudende partij af te wijzen, het is de naam van *Pritchard* en de hem van wege Frankrijk verleende schadevergoeding.

— Bij koninklijke ordonnantie van den 15den, is de schout-bij-nacht *Parseval-Deschênes* tot vice-admiraal benoemd.

— De *Moniteur* deelt een overzigt mede van den invoer van buiten 's lands, gedurende het afgeloopen eerste halfjaar van 1846. In vergelijking van 1845, heeft er gedurende die zes maanden eene kleine vermindering in de ontvangsten plaats gehad, daar zij van 75,952,000 tot 74,676,000 franken gevallen zijn. Men schrijft die vermindering uitsluitend aan veranderingen in het tarief toe.

— Na het spoorweg-ongeluk van den 8sten dezer, is door den minister voor de publieke werken ingesteld geworden eene commissie, die den titel voert van: *Ongeluks-commissie*. Reeds is het op haar advijs, dat verboden is geworden, de portieren der passagiers-rijtuigen af te sluiten en twee stoomslepers voor elkander te doen werken. Deze commissie zal wijders nu, onder voorzitterschap van den inspecteur der mijnen, *Cordier*, bijeenkomen, om deszelfs advijs uit te brengen, ten opzigte van het ongeluk te Fampoux, en de maatregelen op te geven, die haar, tot het voorkomen van soortgelijke ongelukken, doelmatig zullen voorkomen.

— Heden morgen is de Hippodrome aan de Barrière de l'Etoile gedeeltelijk een prooi der vlammen geworden. De brand is in den nacht in de stallen ontstaan en had reeds aanzienlijke vorderingen gemaakt, toen men ze des morgens vroeg ontdekte; de paarden zijn allen op één na gered geworden, maar het achtergedeelte van het gebouw, waar de costumen, de wagens en het zadeltuig bewaard werden, is geheel vernield. De schade wordt op 40,000 à 50,000 fr. begroot.

— De maarschalk *Bugeaud* is gisteren te Perigueux aangekomen en heeft zich van daar des avonds naar Excedeuil begeven.

— De aanhef van de door den H. Vader verleende amnestie, luidt als volgt:

»*Pius IX* aan zijne zeer getrouwe onderdanen, heil en apostolischen zegen!

»In die dagen, toen ons hart getroffen was door te zien, dat onze verheffing tot het opperpriesterschap de openbare vreugde opwekte, konden wij ons van een gevoel van smart niet ontdoen bij de gedachte, dat een zeker aantal huisgezinnen niet in die gemeenschappelijke vreugde kon deelen, omdat zij de straf droegen van eenige aanranding, door een hunner zonen tegen de maatschappij en tegen de geheiligde regten van den wettigen Vorst gepleegd.

»Wij willen heden een blik van mededoogen werpen op die onervarene jongelingschap, die door bedriegelijke verwachtingen, te midden van staatkundige tweedragt is weggesleept, en daarbij eer verleid is geworden, dan zelve anderen verleid heeft. Daarom willen wij de hand toereiken en den vrede des harten aanbieden aan diegenen dezer afgedwaalde kinderen, die ons een opregt berouw zullen willen toonen. Thans nu ons goede volk ons zijne genegenheid en zijne volstandige vereering voor den Heiligen Stoel heeft doen blijken, zijn wij overtuigd, dat wij zonder gevaar voor den Staat vergiffenis kunnen schenken."

Het slot van dit stuk is:

»Wij willen hopen, dat degenen, die onze goedertierenheid zich ten nutte zullen maken, ten allen tijde en onze regten zullen eerbiedigen en getrouw blijven aan hetgeen de eer hun voorschrijft. Wij hopen tevens, dat hunne gemoederen, door onze vergiffenis verteederd, allen burgerhaat zullen afleggen, die altijd de aanleiding tot en het gevolg van staatkundige hartstogten is, opdat de banden des vredes, waarmede God heeft gewild, dat al de kinderen van eenen vader vereenigd werden, naauwer worden toegehaald; maar indien wij ons in deze verwachting bedrogen zagen, zouden wij, hoewel met zeer bittere smart, ons moeten herinneren, dat zoo het bewijzen van goedertierenheid het streelendste regt van het oppergezag is, de geregtigheid daarvan de eerste pligt is."

Het Parijssche *Journal des Débats* voegt bij het bekend maken van dit stuk nog het volgende: »De openbare vreugde is te Rome te grooter geweest, omdat men daar de amnestie als eene geheel persoonlijke daad des Heiligen Vaders beschouwt. Den 15den Julij des avonds heeft de Paus de congregatie der zes kardinalen verzameld en hun voorlezing laten doen van de ontworpene amnestie, die, zoo men zegt, door Zijne Heiligheid zelve is opgesteld. Het besluit is den 16den door den Paus onderteekend, zonder, gelijk het gebruik medebrengt, van de mede-onderteekening van eenen secretaris van staat voorzien te zijn geworden. Men [illegible], om wel te doen uitkomen, dat het hier eene uit eigene beweging volbragte handeling geldt, tot nu toe de benoeming van eenen secretaris van staat voor de buitenlandsche zaken heeft uitgesteld. De kardinaal *Lambruschini* alleen heeft zoo men zegt, eenige tegenwerpingen gemaakt, die door *Pius IX* op de meest afdoende wijze zijn ter zijde gesteld.

»Het besluit is in den avond van den 17den Julij in de straten van Rome aangeplakt. De amnestie is, wat het wezen der zaak betreft, veelomvattend, en wat den vorm aangaat, eenvoudig en vaderlijk. Zij begrijpt de staatkundige veroordeelden van al de categorien, van degenen af, die voor één jaar, tot hen, die levenslang gevangen moesten blijven. Uit kracht van dit besluit zal aan meer dan 1500 personen de vrijheid worden wedergegeven. Slechts een klein aantal, in het geheel *een en veertig*, priesters, burgerlijke en militaire ambtenaren, zijn uitgesloten. Men hoopt, dat dit aantal door afzonderlijke genadebetooningen van den Heiligen Vader nog zal worden beperkt. Het besluit zelf opent daarvoor verwachtingen, die spoedig zullen worden verwezenlijkt.

»Iedereen te Rome beschouwt deze amnestie als een eersten stap op den weg der wijze en nuttige hervormingen, die het Romeinsche volk met vertrouwen van het grootmoedig hart en den verlichten geest des Heiligen Vaders verwacht."

— Brieven uit Rome vermelden, dat de H. Vader zich thans zou gaan bezig houden met eene hervorming van de wetboeken en van het finantieel stelsel. De laatste jaren hadden bestendig een te kort in de ontvangsten opgeleverd.

— Men heeft hier tijding van eene ontdekte zamenzwering te Pampeluna. Het oogmerk der zamenzweerders zou geweest zijn, zich meester te maken van Pampeluna en van Saint-Sebastiaan, daardoor de aandacht van het gouvernement tot zich te trekken en den terugkeer der in Portugal uitgewekene Spanjaarden door Kastilie en Galicie te begunstigen; gelijktijdig zou een handvol revolutionnairen, die zich te Gibraltar ophouden, Andalusie bedreigen. Waarin de verdere plannen zouden bestaan wordt niet gezegd. De instructie tegen de in die zaak betrokken en ontdekte personen was reeds aangevangen.

— Ter beurze van heden (27 Julij) waren genoteerd: 5 pCt. 121,60; 3 pCt. 83,35; Nap. renten 100,50; Spanje 3 pCt. 36; Rom. Leening 100½.

ENGELAND.

LONDEN, den 25sten Julij.

De nieuwsbladen houden het officieel programma der doopplegtigheid van de jonge Prinses in, die heden op het paleis van Buckingham plaats zal hebben. De Hertogin *van Kent* vertegenwoordigt daarbij de Hertogin-Weduwe *van Orleans* als doopgetuige, terwijl de Erfgroothertog *van Mecklenburg-Strelitz* en de Hertogin *van Cambridge* de andere doopgetuigen zijn. De Koning en Koningin der Belgen zullen denkelijk ook tegenwoordig wezen. Na den afloop der plegtigheid, wordt in de schilderijgalerij een groot banket en later eene talrijke soirée ten Hove gegeven.

— Lord *G. W. Russell*, generaal-majoor, broeder des tegenwoordigen eersten Ministers, is dezer dagen, in den ouderdom van zes en vijftig jaren, op het Vasteland overleden. Hij onderscheidde zich inzonderheid gedurende den oorlog in Spanje, werd in 1830 tot kolonel en in 1841 tot zijnen laatst bekleeden rang bevorderd, en was later buitengewoon gezant van Engeland te Berlijn.

Dit sterfgeval is de oorzaak geweest dat de minister *Russell* gisteren de zitting van het Lagerhuis niet kon bijwonen, weshalve de aanvang der discussien over de suikerwet in dat Huis tot Maandag uitgesteld heeft moeten worden. Intusschen heeft dat Huis gisteren het ontwerp tot aanvankelijke voortduring der thans bestaande wet aangenomen, na een amendement van lord *G. Bentinck*, die deze voortduring, in stede van tot 5 September aanstaande, tot Julij 1847 rekken wilde, met honderd een en twintig tegen acht en dertig stemmen verworpen te hebben. Genoemde Lord had reeds twee dagen vroeger aangekondigd dat hij, bij de behandeling van het nieuw ontwerp, als amendement voor zal slaan, te verklaren, dat het, bij den tegenwoordigen kwijnenden staat des suikerhandels in de Oost- en Westindische kolonien, onregtvaardig en onstaatkundig is de vermindering der differentiële regten op vreemde, door slaven bearbeide suikers voor te slaan, en dat zulks de bewerking door vrije handen, in die kolonien, zou benadeelen.

Ofschoon dit voorstel ongetwijfeld groote ondersteuning vinden zal, vleijen de ministeriële bladen zich nogtans dat het plan van lord *Russell* door zal gaan, naardien de meerderheid der Vertegenwoordigers aan de aanneming van dat plan de voorkeur zal [illegible] nieuwe algemeene verkiezingen, bij eene ontbinding des Parlements, noodwendig weder zouden vergezellen.

Bij de verdere behandeling der staatsbegrootingen is, onderanderen, het aanwenden eener som van vijf en veertig duizend ponden sterling voor het Britsch museum ingewilligd.

— De beroemde *Rachel* heeft hier reeds meer dan ééne voorstelling gegeven, en oogst telkens nieuwen roem in. Gisteren heeft zij als *Virginie*, in het treurspel van dien naam, dat den heer *Latour de St. Ybars* tot maker heeft, uitgemunt. Ook de vermaarde danseres *Taglioni* maakt, na hare terugkomst hier ter stede, op nieuw grooten opgang.

— De sprekende automaat van professor *Faber* uit Weenen, die thans alhier te zien is, wekt de algemeene bewondering, uithoofde der duidelijkheid waarmede dit kunstgewrocht de menschelijke taal nabootst.

— In onderscheiden Iersche graafschappen wekt de wederverschijning der gevreesde aardappelziekte groote bekommering.

— Gisteren waren de 3 pCt. gec. 95½; Portugal 4 pCt. 44½ à contant; Brazilië 87; Holland 2½ pCt. 59½, en dito 4 pCt. 94½.

BELGIE.

BRUSSEL, den 28sten Julij.

De koning en koningin hebben zich met hun gevolg gisteren te Ostende naar Engeland ingescheept.

— Te Brugge heeft den 26sten dezer met veel plegtigheid de inwijding van het standbeeld van *Simon Stevin* plaats gehad.

— Onze bladen zijn opgevuld met bijzonderheden omtrent den brand te Molenbeek St. Jan; bij sommigen schijnt zelfs het vermoeden te bestaan, dat nijd tegen de stoom-fabrijken wel de hand in het veroorzaken van het ongeluk gehad zou kunnen hebben. De assurantie-maatschappijen, op welke de schade het meest zal ter neder komen, zijn, naar men verzekert, de maatschappij *Securitas* te Antwerpen, en het algemeene agentschap alhier te Brussel; door eene enkele maatschappij zou er voor ruim 700,000 franken op het verbrande pand verzekerd zijn geweest.

Men heeft gelukkig het verlies van geene menschenlevens bij dit ongeluk te betreuren gehad.

NEDERLANDEN.

BREDA, den 29sten Julij.

Bij besluit van den 18den dezer, n°. 129, heeft Zijne Majesteit tot ridder der orde van den Nederlandschen Leeuw benoemd den heer mr. *M. P. A. Roos van Hoytsema*, bij Koninklijk besluit van denzelfden dag eervol ontslagen als lid van het hoogheemraadschap van het kanaal van Steenenhoek.

— Bij besluit van den 23sten Julij jl., n°. 11, heeft Zijne Majesteit tot adspirant-ingenieurs surnumerair bij den waterstaat hier te lande benoemd, de kweekelingen van de Koninklijke Akademie te Delft, *J. Lebret*, *J. L. Schneitter*, *N. T. Michaëlis*, en *F. D. N. van Deventer*.

— Bij Koninklijk besluit van den 15den Julij 1846, n°. 121, is tot 1sten luitenant der artillerie in West-Indie benoemd, de thans bij het wapen aldaar dienende 2de luitenant *C. Janse*.

— Gisteren morgen is Z. M. de Koning, per extra spoortrein, van 's Hage naar Soestdijk vertrokken, om nog des avonds in de residentie terug te keeren.

— De werkzaamheden aan de Zuidwillemsvaart, voor zooverre die Nederland betreffen, zijn thans afgeloopen, en die aan het Belgisch gedeelte zoo zeer gevorderd, dat de vaart van 's Hertogenbosch naar Maastricht, voor de volks- en pakschuiten, met primo Augustus zal kunnen hervat worden.

— In de *Middelburgsche Courant* leest men:

»Met zeer veel genoegen zien wij sedert eenige dagen aanvankelijk arbeiden aan het groote project, hetwelk onze gewesten, zoo wij hopen en verwachten, eenmaal aan Duitschland zal verbinden. Onderscheidene landmeters en teekenaars, zoo van hier als elders, bevinden zich reeds in onze stad, welke alle, onder leiding van den ingenieur *Themmen*, werkzaam zijn; de concessionarissen geven daardoor steeds bewijzen, dat zij met volharding de hun opgelegde belangrijke taak zullen trachten te volbrengen."

— In het *Dagblad van 's Hage* leest men:

»*Soliman*-Pacha is eergisteren ten 1 ure, vergezeld van de heeren *Horace Vernet* en *Gudin*, allen in groot tenue, *Vernet* in uniform van officier der nationale garde, en *Gudin* in die van marine-officier, ten gehoore bij Z. M. den Koning toegelaten. Van daar hebben zij, in het rijtuig van den Franschen minister, den omtrek der stad bezocht, en zijn zij aan het Huis in het Bosch afgestapt. Zij hebben dat fraaije buitenverblijf, en inzonderheid de keurige zalen, andermaal met de meeste belangstelling bezigtigd. Vervolgens hebben zij eene wandeling door het Bosch gedaan tot aan de Societeitstent. Zij zijn aldaar ontvangen door den generaal-majoor *Steenberghe* en den luitenant-kolonel *de Bruyn*. Bij hunne intrede in de Societeitstent werden zij door de officieren van verschillende wapens, die zich aldaar bevonden, gecomplimenteerd. Nadat zij de uitvoering van verschillende stukken, door het korps muzikanten van het regiment grenadiers en jagers, met het meeste genoegen hadden bijgewoond, hebben zij zich naar den Franschen minister begeven, alwaar zij op een diner genoodigd waren. Daarna hebben zij, vergezeld van gemelden minister, een bezoek afgelegd bij Z. K. H. den Prins *van Oranje*. Ten 9 ure heeft *Soliman*-Pacha deze residentie verlaten, en zich naar Rotterdam begeven. Na aldaar in het *Grand Hôtel des Pays-Bas* den nacht doorgebragt te hebben, zijn beide gisteren morgen per stoomboot naar Hâvre vertrokken.

»*Soliman*-Pacha en *Horace Vernet* hebben de vorige week ook de stad Delft bezocht, begeleid wordende door den luitenant-kolonel der artillerie *de Bruyn*, chef der afdeeling artillerie aan het ministerie van oorlog. De generaal-majoor *Steenberghe*, directeur der 1ste artillerie-directie, heeft de reizigers in de magazijnen en werkplaatsen der artillerie rondgeleid. Zij hebben alles met de meeste opmerkzaamheid gadegeslagen, en met de grootste belangstelling bezigtigd."

— Uit Naarden schrijft men van den 26 Julij:

» Gisteren hebben op de hoogte van Laren weder wedloopen en harddraverijen van paarden plaats gehad. De door Z. K. H. den prins *van Oranje* uitgeloofde prijs (eene zilveren vaas) is gewonnen door het paard *Great Gun*, van de Velzer Societeit; de prijs van *f* 500, door de prinsen *Alexander* en *Hendrik* uitgeloofd, door het paard *Drummer*, van den heer *B. Loisset*; de prijs van *f* 150, door het paard *Lady Gunbury*, van den heer *Kerkhoff*; de prijs van *f* 300, (wedloop met hindernissen) door het paard *Commedie* van den heer *Prosch*, en de premie door de *Pauline* van den heer *H. Willink*; de prijs bij de harddraverij door de *Olga* van den heer *J. Danckerts*, en de premie door de *Diane* van den heer *C. Diemont*; de prijs voor inlandsche paarden uit den omtrek van Naarden uitgeloofd, door een paard van den heer *Koeman*."

— Te Nijmegen zal op den 3den Augustus aanstaande, door de zorg eener commissie uit het aldaar gevestigde teekengenootschap: *Oefening kweekt kunst*, eene tentoonstelling van schilderijen van nog levende meesters geopend worden. Z. M. heeft het verzoek der commissie ingewilligd, om eenige te dier gelegenheid aan te koopen kunstvoortbrengselen te verloten.

— Men schrijft uit St. Michiels-Gestel, van den 27sten dezer:

»Bij de onweersbui welke dezen morgen over deze gemeente trok, is de bliksem geslagen in een eikenboom, staande op den publieken weg, voor en bij het hoofd-etablissement der maatschappij tot invoering der zijdeteelt in Noord-Braband, en heeft hem beneden den top in de kroon, op eene lengte van plus minus 3 ellen,

op zoodanige wijze getroffen, dat de boom niet alleen geheel afgescheld of geblekt is en groote stukken bast of schors tot op eenen afstand van 10 ellen op den grond en in de takken der nabij zijnde boomen verspreid zijn geworden, maar de stam op bovengemelde hoogte geheel omgewrongen is, zoodanig dat er de splinters uitsteken en bij op onderscheidene plaatsen gespleten is.

»Het is te hopen dat dit onweder, hetwelk op sommige plaatsen met zwaren hagel en regen vergezeld was, elders geene grootere schade zal hebben veroorzaakt, althans even gelukkig als hier zal afloopen, daar juist op het oogenblik dat de bliksem in den boom sloeg, onderscheidene menschen, welke uit de kerk kwamen, zich op den weg bevonden, die er dus slechts met den schrik afgekomen zijn."

Voorts schrijft men uit Nijmegen: »Ll. Zondag brak alhier en vooral over de Over-Betuwe een zwaar onweder uit, van hagelslag vergezeld. De tabak heeft onder het dorp Valburg door den hagelslag veel geleden. Men heeft bladeren geteld waarin acht en twintig gaten waren gevallen. De landlieden stonden weenende bij hunne geteisterde akkers."

— Men schrijft uit Haarlem, van den 27:

» Gisteren middag zijn bij een hevig onweder te Assendelft twee woningen door den bliksem getroffen. Eene derzelve is geheel, de andere gedeeltelijk afgebrand. — In den vroegen ochtend van dien dag is de bliksem te Bloemendaal, op de hofstede *Hartenlust*, in een grooten boom ingeslagen, welke daardoor op eene ontzettende wijs gehavend is.

» De Vrijdag jl. te Zandvoort nog levend aangebragte visch, behoort tot de Dolfijnen, en wordt voor een Botskop gehouden. Hij is 26 voeten lang en om het lijf 15 à 16 voeten dik."

— Te Dreumel, bij Tiel, is den 23sten brand ontstaan in de woning van *C. Kooymans*, met zoodanig gevolg dat vier huizen afbrandden, van welke slechts één, zoo men berigt, tegen brandschade verzekerd was. Het meest is daarbij te betreuren het lot van zekere weduwe *Luiben*, wier man verleden jaar den dood in de golven vond, en die nu, van woning beroofd, met hare zes zeer jonge kinderen geen heenkomen weet.

— Uit Gorinchem schrijft men dat de tongblaar zich sedert eenige dagen in die omstreken onder het rundvee voordoet; zoowel in den Alblasserwaard als in de Vijf Heerenlanden is in onderscheidene gemeenten het vee door die ziekte aangetast.

— Uit Arnhem schrijft men van den 27sten: » Wij kunnen thans met zekerheid melden, dat in deze streken zoo de vroege als de late aardappelen door dezelfde ziekelijke aandoening als het voorgaande jaar zijn aangetast. De vroege aardappelen zijn werkelijk reeds wormstekig en met versteende rotachtige plekken, terwijl de plant der late aardappelen verdort en zwart wordt en daarna eenen onaangenamen brand verspreidt. De aardappelenakkers welke voor weinig dagen nog welig in den bloei stonden, zijn nu reeds geheel of gedeeltelijk in kwijnenden staat."

— Men zal zich herinneren, dat een Franschman, opgegeven hebbende *Guilmot* genaamd te zijn, onlangs den kok van den Engelschen minister heeft opgeligt. Die persoon, die zich ook aan andere diefstallen heeft schuldig gemaakt, is thans te Baden-Baden in hechtenis genomen. Men vermoedt, dat die persoon, een groot jaar geleden, uit de gevangenissen te Parijs ontsnapt is.

Vervolg en slot van het UITTREKSEL *uit het Verslag nopens den Staat der Provincie Noord-Braband, door den Gouverneur en Gedeputeerde Staten bij de opening der Provinciale Staten van dit jaar uitgebragt.*

Nijverheid, handel, scheepvaart, fabrijken, landbouw en veeteelt.

Bij Koninklijke besluiten is bepaald geworden:

1°. Dat de fabrijken van *lucifers* en de *zwavelstokmakerijen*, worden opgenomen onder de inrigtingen, welke volgens art. 3 van het besluit van 31 Januarij 1824, (*Staatsblad n°.* 19) niet dan op verkregen toestemming der plaatselijke Besturen, kunnen worden daargesteld of veranderd.

2°. Dat voortaan noch door Gedeputeerde Staten, noch door de plaatselijke Besturen, vergunningen mogen worden verleend, om koorn-, mout- of pelmolens tevens tot andere einden in te rigten, zonder dat vooraf de zaak ter kennisse van het Departement van Financien gebragt, en deszelfs toestemming tot de bedoelde inrigting gegeven zal zijn.

Onderscheidene vergunningen van dien aard zijn in het afgeloopene jaar verleend geworden; en sedert de laatste zitting van U. E. G. A, is ook autorisatie verleend tot het oprigten van;

3 Windkoornmolens.
2 Steenbakkerijen.
1 Zoutziederij.
1 Zeepziederij.
1 Brouwerij, tevens Azijnmakerij.
1 Kunstazijnmakerij.
1 Jeneverstokerij.

Ook werd door ons, in hooger beroep, autorisatie verleend tot de oprigting eener leerlooijerij in de Gemeente *Schijndel.*

Tot daarstelling van stoomwerktuigen werden gemagtigd:

F. Jellinghaus, te *Tilburg*, ten behoeve zijner lakenspoelderij.
P. A. Sutorius en Comp., te *Helmond*, ten behoeve hunner katoen-, druk- en manufactuurverwerij.
W. A. Smulders, te *Tilburg*, ten behoeve zijner smederij.

Aan *H. Berail*, te *St. Michiels-Gestel*, is verleend een octrooi voor den tijd van vijf jaren, op de uitvinding van eenen reukloozen urinebewaarder.

Gelijk octrooi, voor den tijd van tien jaren, verkreeg *F. Philippron*, te *Argenteau* in *Belgie*, domicilium gekozen hebbende bij *J. A. Spyers*, consul van *Belgie* te *'s Hertogenbosch*, op de invoering in dit Rijk, van een nieuw middel om, bij aanzienlijke besparing van brandstoffen, uit eene zekere hoeveelheid suikersap, eene grootere hoeveelheid gekristaliseerde suiker te trekken.

Eveneens is aan *G. Verspeek*, te *Leende*, octrooi voor den tijd van tien jaren verleend, op de uitvinding van een middel, tot het wegnemen van vochtigheid uit muren en houtwerk.

De toestand van handel en fabrijken in dit Gewest is, behoudens uitzonderingen, niet als gunstig te beschouwen.

In den toestand der fabrijken van wollen manufacturen te *Tilburg*, kwam, over het algemeen, geene gunstige verandering.

Daarentegen bespeurt men eenige meerdere bedrijvigheid in de machinale kaarden-fabrijk binnen die Stad.

Met de katoen-fabrijken te *Helmond* en te *Gemert* was het minder ongunstig gesteld. De bestellingen der Nederlandsche handel-maatschappij hebben tijdelijk hiertoe bijgedragen.

De glas- en kristal-fabrijk te *'s Hertogenbosch*, levert bij voortduring goede resultaten op.

Het fabrijkaat van gouden en zilveren werken te *'s Hertogenbosch*, is tot eene aanzienlijke hoogte gestegen.

Door de verzendingen naar de Nederlandsche kolonien, zijn de gouddraadtrekkerijen en de passement-fabrijken te *Breda*, met vrij gunstig gevolg werkzaam geweest.

De vroeger gunstige toestand der tapijtfabrijken is sterk afnemende.

Dit was eveneens het geval ten aanzien der stokerijen, vooral der aardappelstokerijen, die, ten gevolge van het misgewas der aardappelen, bijna in volslagen stilstand hebben verkeerd.

De *bierbrouwerijen* verkeeren over het algemeen in gunstige bedrijvigheid. De aanzienlijke verhooging der regten op de Belgische bieren had daarop invloed.

De *hoeden-* en *pettenfabrijken* zijn gebleven verre beneden den bloeijenden staat, waarin zij zich vroeger bevonden.

De te *Breda* bestaande fabrijk van *haardoek*, bleef gunstig werken. Daaraan werd, door het weven van trijp, nog meerdere uitbreiding gegeven.

De *orgelmakerijen* te *Reek* en te *Breda*, zoo ook de *pianofabrijken* in de laatstgemelde plaats, gaan steeds vooruit.

De *Kaarsenmakerijen*, de *wasbleekerijen* en de *olieslagerijen* kunnen gezegd worden in geenen ongunstigen staat te verkeeren. Dit is, echter in mindere mate, ook het geval ten aanzien der *leerlooijerijen* en de *potten-*, *pannen-* en *steenbakkerijen*, doch daarentegen zijn de *zeepziederijen* in eenen kwijnenden toestand.

De *zoutziederijen* gevoelen den nadeeligen invloed van den mislukten aardappelenoogst, waarmede het verbruik van zout, voor een groot gedeelte, verminderd is. Zij zijn daarenboven door de toenemende concurrentie aanmerkelijk gedrukt.

De lijmziederijen, gedrukt door het fabrijkaat van Franschen oorsprong, verkeeren in afnemenden staat.

De ijzerpletterij te *Rijsbergen*, was slechts zeldzaam in werking.

Met opzigt tot de scheepvaart, hebben wij geene belangrijke bijzonderheden op te geven. Hetgeen hieromtrent in het verslag van het vorige jaar is gezegd, is ook nu nog van toepassing.

Uit een Staat nopens de veldgewassen blijkt, dat hoezeer het getal bunders, met aardappelen bepoot, in 1845 nog iets meerder was dan in 1844, de opbrengst in 1845 echter nog niet het $^1/_4$ gedeelte van het gewas van 1844 heeft bedragen; hebbende de gewone aardappelen, door de ziekte aangetast, daarenboven nog een zeer slecht voedsel opgeleverd.

De ontzettende ramp, welke de aardappelenteelt heeft getroffen, is al te zeer bekend, dan dat wij daarover in dit verslag nog verder zouden uitwijden. De invloed welke het misgewas op de prijzen der overige levensbehoeften heeft gehad en de voorzieningen, welke dientengevolge zijn gevorderd geworden, zijn reeds hiervoren door ons opgegeven.

Het meest aanprijzenswaardige middel, om de herhaling en bestendiging van dien ramp voor te komen, scheen gelegen te zijn in den aanvoer van goede pootaardappelen uit onbesmette landstreken; doch de snelle verspreiding van de ziekte ook elders, en bijna algemeen in *Europa*, moest het zeer bezwaarlijk maken goede poters te verkrijgen.

Door de zorg der hooge regering, verkregen wij achtereenvolgende een zakje met uit de omstreken van *Boston* afkomstige aardappelen (*Pink eije Patatoes*) als proefaardappelen ter poting, en eene hoeveelheid aardappelenzaad uit *Bamberg* en *Leipzig*; alsmede, uit *Engeland*, een zakje zaad, vermengd met houtskool en andere zelfstandigheden.

Een en ander zonden wij aan de Commissie van Landbouw, met uitnoodiging, om de proefaardappelen ten geschikten tijde, onder haar toezigt, op de meest doelmatige wijze te doen poten, op zoodanige plaatsen als daartoe aan haar geschikt zouden voorkomen, en waarbij zij de zekerheid zou hebben, dat zij onaangeroerd en onvermengd met andere soorten zouden blijven; en om het zaad te verdeelen onder zoodanige landbouwers, van welke men kon verwachten

dat zij hetzelve, bij den toen op handen zijnde zaaitijd, behoorlijk en onvermengd met ander zaad, in den grond zouden brengen, en de verdere hiertoe vereischte behandeling mede naauwgezet zouden verrigten.

Volgens het hieromtrent van die Commissie bekomene rapport, is de uitkomst der genomen proeven verschillende, doch echter als zeer voldoende te beschouwen; en wij mogten tevens met levendig genoegen van haar vernemen, dat het aardappelgewas allerwege zorgvuldig is en nog wordt gadegeslagen, en dat tot hiertoe geen bederf daaraan wordt bespeurd.

Het gerucht, dat, in deze Provincie, in het hooi een insect was ontdekt geworden, hetwelk het bederf van hetzelve moest ten gevolge hebben, heeft zich gelukkig niet bevestigd.

De te veld staande rogge heeft dezer dagen veel bekommering gegeven; doch de later ingekomene berigten hebben doen zien, dat dezelve zich aanmerkelijk beter vertoont, en dat wel vermoedelijk de opbrengst minder dan in gewone jaren zal zijn, doch dat daarentegen de overige veldgewassen, vrij algemeen, eene goede uitkomst beloven, en de vooruitzigten niet ontmoedigend zijn.

Het door U. E. G. A. vastgestelde reglement op het houden van springstieren, mogt de bekrachtiging des Konings verwerven, en hetzelve is door ons in werking gesteld.

Dit is echter niet het geval, met opzigt tot het in 1843 herziene reglement tot bevordering der paardenfokkerij in de Provincie, waaromtrent aan U. E. G. A., bij afzonderlijke nota, mededeeling zal gegeven worden.

De gewone beschikkingen zijn ook wederom in dit jaar door ons genomen, tot aanmoediging der paardenfokkerij en voor de veredeling van het paardenras.

Die fokkerij neemt in de kleistreken toe. Het aantal goedgekeurde hengsten bedroeg 46, en dus 7 meer dan in het vorige jaar, en volgens de ingekomene deklijsten zijn er 4,252 merriën gedekt geworden.

Onder de paarden heerschten geene besmettelijke ziekten. Eenige kwaaddroessige zijn op hoog gezag afgemaakt.

De handel in paarden was in dit jaar minder levendig, doch men besteedde goede prijzen voor 4, 5 en 6 jarige. Dit was echter niet het geval met jonge paarden, die een vierde minder golden dan in 1844.

Met uitzondering van enkele gevallen van longziekte, is het rundvee gezond gebleven.

In de kleilanden, alwaar toereikend voeder voorhanden was, heeft het rundvee goed getierd; de melkkoeijen gaven veel goed zuivel, en vetgeweide werden tot redelijke prijzen verkocht, waartoe de verzending uit het Arrondissement *Breda* naar *Engeland*, veel heeft bijgedragen: dit was van te meer belang, uit hoofde der zware regten op den invoer in *Belgie*. Ook door Pruissische kooplieden werd veel vet vee opgekocht en tegen tamelijke prijzen betaald.

Aan den boven-*Maasdijk* was men verpligt, wegens gebrek aan wintervoeder, zich van vee te ontdoen, en vele jonge runderen werden tot eigen gebruik geslagt, waardoor de veestapel aldaar verminderd is.

De aanfok is in de kleilanden toe- en in de zandstreken afgenomen.

De hooge prijs der boter, heeft nadeelig gewerkt op de kalvermesting.

De schapenteelt vermindert meer en meer.

De varkenteelt slaagde in het voorjaar niet ongelukkig; doch toen zich de ziekte in de aardappelen vertoonde, werden de markten met biggen overvoerd en ieder wilde zich van dezelve ontdoen, terwijl niemand ze durfde koopen, uitgenomen de geringe volksklasse, welke die bijna voor niets kon verkrijgen.

Rampen en onheilen.

Behalve het misgewas der aardappelen en de gevallen doorbraken, waarvan wij in den loop van dit verslag gesproken hebben, moeten wij nog melding maken van de orkaan die op den 19 Augustus 1845 heeft gewoed, en in eenige Gemeenten van het Arrondissement *Breda*, maar inzonderheid in de gemeente *Zevenbergen*, ontzettende schade heeft aangerigt, die eenigermate is gelenigd geworden, zoowel ten gevolge van weldadige beschikkingen door Zijne Majesteit genomen, als door eene inzameling van gelden in de gemeenten van dit Gewest, welke nagenoeg de som van *f* 6,000 heeft opgeleverd, en eindelijk door bijzondere giften ook van elders in het Rijk bekomen. Die ramp is echter te groot, dan dat de gevolgen daarvan zich nog niet lang zouden doen gevoelen.

Vele branden hadden wederom plaats, die zich veelal tot het vernielen van enkele gebouwen hebben bepaald. Die in de Gemeenten *Veldhoven* en *Oss* zijn voorgevallen, waren van meerder belang.

Opmerkelijk is het, dat de branden, vooral na het bestaan en het vermenigvuldigen van brandwaarborgmaatschappijen, zoo zeer toenemende zijn. Zoo al boos opzet en strafbare speculatiegeest hierin de hand niet heeft, dan komt het toch niet onwaarschijnlijk voor, dat de bewoners, door de verwaarborging hunner huizen tegen schade gedekt, minder bezorgd zijn en in de behandeling van vuur en licht onoplettend te werk gaan.

Schadeloosstelling voor geledene schaden door de inundatien der vestingen, enz.

Bij de wet van 9 Mei 1846, de tegemoetkoming geregeld zijnde in de schade, veroorzaakt door militaire inundatien in *Noord-Braband*, *Zeeland* en *Limburg*, is daaraan in zoo verre executie gegeven, dat door Zijne Excellentie den Minister van Binnenlandsche Zaken zijn teruggezonden, de deswegens voor iedere Gemeente opgemaakten staat van schadeberekening, om daarvan te doen royeren de posten der *vreemde eigenaren van gronden*, alzoo de tegemoetkoming bij de wet alléén aan *ingezetenen des Rijks* is toegekend, en om voorts te dezer zake voor te bereiden wat ter uitvoering dier wet zal kunnen worden vereischt.

Men houdt zich hiermede onledig, en wij mogen vertrouwen, dat de ingezetenen, wier belangen hierbij betrokken zijn, spoedig in het genot zullen worden gesteld der tegemoetkoming, welke aan hen bij de gezegde wet is toegekend geworden.

GRAANMARKT.

AMSTERDAM, 27 Julij.

TARWE aan cons. tot vorige prijzen; 128 ℔ witb. Pools. *f* 340; 130 ℔ p. o. b. dito *f* 345; 128 ℔ b. dito *f* 330; 125 ℔ b. dito *f* 316; 119, 121 ℔ p. n. Vriesche *f* 270, 280; 120 ℔ ger. n. dito *f* 255.

ROGGE prijsh.; 121 ℔ o. Pruis. *f* 264; 120 ℔ n. dito *f* 247; 124 ℔ Rost. *f* 246 in entr.; 123 ℔ dito *f* 246 in cons.

GARST prijshoudend, 111, 113 ℔ n. Deensch. *f* 165, 170; n. Zeeuwsche Wr. *f* 156, 158.

HAVER stil; 85 ℔ fijne *f* 132.

BOEKWEIT onveranderd: 118 ℔ Holst. *f* 212.

Nog verkocht: 118 ℔ ger. n. Holst. Rogge *f* 208; 124 ℔ gedr. Deens. *f* 240; 117 ℔ Riga *f* 222; 119 ℔ Saale *f* 225; allen in entr.

KOOLZAAD prijshoudend; verkocht: Groninger 44 à $44^1/_2$ P. vl.; Overmaasch 50 P. vl.; Polder 45 P. vl.; Altona 49 P. vl.; Flaakkeesch 48 P. vl.; o. Deensch. 44 P. vl.; op 9 vat dadelijk 50 P. vl.; in Sept. en Oct. $50^1/_2$ P. vl.; April 53 P. vl.

RAAPOLIE was dadelijk en op levering iets aangenamer; per 6/w. *f* $29^1/_2$; Vlieg. *f* $28^1/_2$ à 29; Sept. *f* $28^3/_4$ à $29^1/_4$; Oct. *f* $29^1/_4$ à $^3/_4$; Nov. *f* $29^1/_2$ à $^3/_4$; Dec. *f* $29^1/_2$ à 30; Mei 1847 *f* 31 à $^1/_2$.

LIJNOLIE per 6/w. *f* 28; Vlieg. *f* 27 à $^1/_4$. HENNEPOLIE per 6/w. *f* $30^1/_2$; Vlieg. *f* $29^1/_2$.

RAAPKOEKEN *f* 56 à 62. LIJNKOEKEN *f* 9 à $10^1/_2$.

MARKTPRIJZEN DER STAD BREDA,

VAN DEN 28. JULIJ 1846.

Het Nederl. Mudde Tarwe	van *f* 9,75	tot *f* 9,80.
Het dito dito Rogge	» » 8,50	» » 9,10.
Het dito dito Boekweit	» » 6,70	» » 7,00.
Een grof Tarwe-brood, van een pond Nederl.		» 0,17.
Een lucht Tarwe-brood, van zeven oncen vijf lood Nederl.		» 0,17.
Een Fransch- of Witte-brood, van een pond Nederl.		» $0,26^1/_2$
Een Rogge-brood, van 3 pond Nederl.		» 0,36.
Een Nederl. pond Tarwe meel		» 0,34.
Een dito pond grof Tarwe-meel		» 0,17.
Een dito pond Boter		» 0,80.
Zand-Aardappelen (Vat of Mudde)		» 2,90.
Het 1000 Eiken Telhout		» 2,80.
Het 1000 Doof Hout		» 2,10.
De kar Spaanders		» 3,40.
De » Struiken		» 3,80.
De 100 Mutsaard		» 3,30.

199ste KONINKLIJKE NEDERLANDSCHE LOTERIJ.

VIERDE KLASSE.

1e Trekking: Nos. 9695, 11557, ieder *f* 1250; No. 14900, *f* 1000.
2e » No. 14667, *f* 2500; Nos. 9525, 18669, ieder *f* 1000.
3e » No. 6185, *f* 5000.
4e » No. 12109, *f* 25,000; No. 3091, 9222, 8493, ieder *f* 1000.

Ter AMSTERDAMSCHE BEURS van gisteren (28 *Julij*) waren genoteerd: Ned. $2^1/_2$ pCt. $60^{13}/_{16}$; 3 pCt. $72^{15}/_{16}$; 4 pCt. $95^1/_{16}$; Amort. Syndik. $3^1/_2$ pCt. $89^7/_8$; Handelm. $175^1/_8$; O. Ind. Leening 4 pCt. $94^3/_4$; Aand. Rijn-Spoorweg $115^1/_2$; Belgie $2^1/_2$ pCt. $53^1/_8$; Spanje Ardoin 20; dito Onbep. St. $19^5/_8$; 3 pCt. $37^7/_8$; 3 pCt. Binnenl. à 6/m $32^7/_8$; Ardoin Coupon $18^3/_8$; Portugezen 3 pCt. te Londen $48^3/_8$; 4 pCt. $47^1/_4$; Rusland 5 pCt. $106^7/_8$; Idem 1828-29 $105^5/_8$; Certif. 1831 $96^7/_8$; 4 pCt. bij *Hope* $90^3/_4$; dito bij *Stieglitz* $89^3/_{16}$; Amerika 5 pCt. $33^1/_4$; Bankactiën $5^1/_8$; Oostenrijk Metalliek $109^1/_8$; Weenerbank 5 pCt. $104^1/_2$; 4 pCt. $99^1/_4$; Brazilie $87^3/_4$; Mexico $26^3/_8$.

Advertentiën.

Te BREDA, bij BROESE & COMP., Boekdrukkers en Boekverkoopers.